

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Oslavy lunárního roku v asijských kulturách

Budská Petra, Mach Richard

© 2021 ČZU v Praze

Obsah

Úvod	3
1. Lunární kalendář	4
2. Svátky jara.....	4
2.1 Historie	5
2.2 Struktura Čínského kalendáře	5
2.2.1 Lunární rok	5
2.2.2 Lunární měsíc	6
2.2.3 Lunární den.....	6
3. Vybrané země, kde se slaví lunární rok	6
3.1 Čína	7
3.2 Vietnam	9
3.3 Korea	10
3.4 Japonsko	12
4. Osobní rozhovor.....	13
5. Závěr	18
Seznam použitých zdrojů	19

Úvod

Tato práce se zabývá jedním z nejdůležitějších svátků ve východoasijských kulturách. Oslavy Nového roku jsou nejvýznamnější tradiční událost. Tradice a zvyky se liší dle jednotlivých regionů. Tato práce se zaměřuje na komparaci vybraných kultur východní Asie a představení oslav svátku Nového roku v Číně, Vietnamu, Jižní Koreji a Japonsku. Druhá část práce je vedena formou rozhovoru se dvěma respondenty. Čechem žijícím v Číně a slečnou mající vazbu na vietnamskou minoritu v České republice. Rozhovor bude je zaměřen na to, jak se Nový rok (Lunární rok) slaví v konkrétních rodinách.

Představte si oslavu, která spojuje emoce rodinných příslušníků vracejících se domů z různých zemí, kontinentů. Podobně to mají Američané na svátek Děkuvzdání. I v České republice to můžeme spatřit při oslavách Nového roku.

Představte si, že obchody a média propagují zboží týdny a týdny před oslavou, jak je vidět u televizních obrazovek týdny před 24. prosincem. Vyhradte si celý jeden týden prázdnin ze škol, vezměte si volno z práce, možná i několik týdnů, a přihodte k tomu všechny narozeniny, které můžete navštívit. Spojte tyto oslavy dohromady, a pak možná člověk z Evropy získá pohled na důležitost tohoto svátku v asijské kultuře.

1. Lunární kalendář

Jedná se o jeden z nejstarších známých systémů datování. První zmínky o tomto kalendáři pocházejí z roku 2637 před n. l. a dodnes se stále používá v Asii, především v Číně, Tchaj-wanu, Japonsku, Vietnamu a v Koreji. Jedná se o lunisolární kalendář, který zahrnuje prvky jak lunárního kalendáře, tak i kalendáře solárního (Erik Gregersen, 2021).

Lunární kalendář se liší od kalendáře slunečního (solárního). „V lunárním kalendáři se střídají měsíce o 29 a 30 dnech podle rytmu měsíčních fází; dvanáct měsíců tvoří lunární rok, který má 354 dnů, a neodpovídá proto střídání ročních dob.“ Z předchozího vyplývá, že lunární rok je o 11 dní kratší, tento rozdíl činí za 3 roky 1 měsíc (Erik Gregersen, 2021).

Striktně lunárním kalendářem i v současné době se řídí Muslimové. Jedná se tudíž o kalendář muslimský. Jeho počátek se datuje do roku 622 n. l., kdy prorok Mohamed unikl z Mekky do Mediny. Měsíce mají pevně stanovenou délku na 29 nebo 30 dní, přičemž poslední měsíc má tuto délku pohyblivou 29 nebo 30 dní. Muslimové tedy rozlišují rok obyčejný hidžra a rok přestupný kabišah. Odlišná délka lunárního roku tvoří za 33 let 1 rok (Erik Gregersen, 2021).

Lunisolární kalendář využívá předností kalendáře solárního a lunárního. Ze solárního kalendáře přejímá solární rok v délce 365 dnů a z lunárního, lunární měsíce, které odpovídají lépe cyklu fází Měsíce. Tomuto vzoru odpovídá židovský kalendář. Kvůli zpoždění (12 lunárních měsíců netrvá stejně jako solární rok) je nutné přidávat jednou za tři roky třináctý měsíc (Erik Gregersen, 2021).

2. Svátky jara

Svátky jara neboli čínský Nový rok (nebo Lunární rok) je nejvýznamnější z tradičních čínských svátků a slaví se první tři dny prvního lunárního měsíce. Tyto svátky jsou slaveny po celém světě v oblastech osídlených etnickými Číňany především v západních zemích. Vliv těchto svátků se samozřejmě projevil i v oslavách Nového roku jejich geografických sousedů, tedy Japonců, Korejců, Mongolů, Vietnamců atd.. Tradice a zvyklosti se liší podle jednotlivých regionů zemí a regionů. Svátky začínají první den lunárního měsíce v čínském kalendáři a končí patnáctý den, Slavností lampiónů (Encyclopaedia Britannica, 2021).

Čínský Nový rok je určován Lunisolárním čínským kalendářem, což je typ kalendáře, který zachycuje jak fáze měsíce, tak i solární (sluneční) fáze roku. Čínský Nový rok začíná v první den nového roku, který obsahuje novoluní a končí o 14 dní později. Podle Gregoriánského kalendáře připadá začátek Čínského roku na období mezi 21. lednem a 22. únorem (IDEA, 2008).

Důležitý je také pojem Lichun, který v tradiční čínské kultuře označuje začátek jara a připadá na 4. nebo 5. února v gregoriánském kalendáři. Toto datum je důležité pro zařazení data narození osoby do správného roku pro výpočet Ming Kua, resp. při dalších výpočtech spojených s Feng Shui (IDEA, 2008).

2.1 Historie

Není přesně známo, kdy se slavil počátek roku před dynastií Qin (221–206 př.n.l.). Je možné, že začátek roku připadal v různých dynastiích na jinou dobu. Ale v roce 104 př.n.l. ustanovil Císař Wu z dynastie Han toto datum jako oficiální začátek roku (Cindy, 2021).

Podle staročínské legendy nián, šelma – lidojed sestupovala z hor do lidských příbytků a přepadala jejich obyvatele. Ti se postupně naučili, že nian se bojí hlasitých zvuků a červené barvy, proto jej odháněli výbuchy, ohňostroji a častým používáním červené barvy. Tento zvyk vedl až k prvním oslavám Nového roku. Guò nián, což znamená „oslat Nový rok“, doslova znamená „zbavit se šelmy nian“ (Cindy, 2021).

2.2 Struktura Čínského kalendáře

2.2.1 Lunární rok

Čínský rok (nián) má variabilní délku, a to 353-355 dní nebo 383-385 dní v případě přestupného roku, podle toho, zda sestává z 12 nebo 13 měsíců. Přestupný měsíc se vkládá pro vyrovnání se tropickému roku, který je asi o 11 dní delší. Toto občasné vkládání přestupného měsíce je známé jako Metonův cyklus, pojmenovaný po řeckém astronomovi Metónovi, který jej poprvé použil v roce 432 př. n. l. Takové kalendáře jsou pak označovány jako lunisolární. Tento princip byl ale Číňanům známý už okolo roku 600 před n. l. Čínský Nový rok, tj. 1. den druhého lunárního měsíce, se pohybuje mezi 21. lednem a 21. únorem (IDEA, 2008).

2.2.2 Lunární měsíc

Lunární měsíc má 29 nebo 30 dní a začíná dnem, kdy je měsíc v novu. Měsíce, které jsou delší, než je průměrná délka lunace (29,53 dne) jsou označovány jako "velké", kratší jako "malé" (Kotulová, E. 1978).

2.2.3 Lunární den

Pro účely moderního kalendáře začíná den (rì) půlnocí, tradičně se ale používal systém 12 zdvojených hodin (shí), který začínal ve 23:00. Dvojhodiny byly pojmenovány podle cyklu dvanácti zemských větví a každou charakterizovalo jedno znamení čínského zvěrokruhu. Menší jednotkou, používanou až do nástupu dynastie Čching byla 1/100 dne (kè), jejíž název byl odvozen od zářezů na slunečních hodinách (Kotulová, E. 1978).

2.2.4 Solární rok

Solární rok (pchin-jin) má pevnou délku, a to 365 nebo 366 dní, která vychází z délky tropického roku a vymezuje dobu od jednoho zimního slunovratu k dalšímu. V moderní čínštině se výraz suej používá k označení stáří, protože Číňané tradičně počítali svůj věk právě od zimního slunovratu (Kotulová, E. 1978).

3. Vybrané země, kde se slaví lunární rok

Země, pro které jsou oslavy lunárního roku typické, jsou především země východní a jihovýchodní Asie. Především pak Čína, Korea, Japonsko, Tchaj-wan, Vietnam atd. Vlivem globalizace a velké migrace obyvatel východní Asie do zemí západního světa se tyto oslavy přesunuli i do zemí, kde žijí početně menšiny, které si nadále drží své asijské tradice a zvyky. Pro tuto práci jsme si vybrali čtyři země (Čína, Japonsko, Korea a Vietnam), kde jsme shrnuli, jak oslavy probíhají a případně v čem se oslavy v jednotlivých zemích liší. Naši práci jsme doplnili o praktickou část, kde jsme vedli rozhovor se slečnou, která má vazby na vietnamskou minoritu v České republice a Čechem, který žil patnáct let v Číně. Zajímali nás jejich pohled na oslavy nového lunárního a jejich přímé zkušenosti a poznatky.

3.1 Čína

V Číně jsou tyto svátky známé především jako Festival jara. Jedná se o nejdůležitější svátek pro čínskou kulturu. Jak už bylo řečeno začátek oslav spadá každý rok na jiný den. Oslavy trvají patnáct dní a doprovází je různé zvyky a tradice. Je důležité zmínit, že Čínská lidová republika je obrovskou zemí, ve které žije přes miliardu obyvatel. Jednotlivé provincie a rodiny mají své specifické zvyky a mohou se v různých koutech země lišit, proto v této práci jsme vybrali ty nejznámější, které jsou typické pro většinu Číny. Před vypuknutím oslav Číňané dbají na úklid. Tento úklid má vyhodit veškerou smůlu, která se za předešlý rok nahromadila, čímž by se mělo uvolnit místo pro štěstí, které má v následujícím roce přijít. Lidé uklízejí svá obydlí a ulice měst. Jakmile ovšem započnou oslavy nového roku uklízet by se mělo přestat. Číňané věří, že pokud by se v průběhu oslav uklízelo (zametalo, vytíralo) přicházející štěstí by se “smetlo”. Typickými prvky pro oslavy nového roku je výzdoba. Převládá výzdoba, která je koncipována především do červených barev. Také se vždy vystavují zvířata, která symbolizují nadcházející rok (pro rok 2020 - buvol, pro rok 2022 - tygr). Jedním z prvků výzdoby jsou básně na červené stuze, která se nalepí na dveře. Tyto básně mají chránit před démony, kteří chodí po našem světě. Další dekorací jsou dřevěné desky se jmény bohů, které se uloží před dům a mají démony zastrašit. Důležitá je ozdoba, která se upevňuje na obydlí, které vychází z čínské kaligrafie je slovo fú (福-štěstí). Nejtypičtější čínskou výzdobou jsou červené lampiony, které jsou dominantním prvkem oslav a jsou k nalezení takřka všude. V případě že se jedná o rok vašeho zvířete, jste náchylní k upoutání pozornosti démonů, a proto byste měli nosit červené spodní prádlo (Zhang a kol. 2015).

Během oslav je velký důraz kladen i na jídlo. V předvečer oslav se obvykle pořádá velká hostina, při které se podává kuře, kachna či prase. Dále se podává dezert z lepkavé rýže na sladký způsob. Důležitým pokrmem je červená řepa, a to především proto, že Číňané věří, že červená je barvou štěstí. Během oslav čínského nového roku jsou jedním z klasických pokrmů mandarinky a pomeranče, ačkoli slouží spíše jako ozdoba. Toto ovoce by se mělo vystavovat ještě s lístky. Číňané věří že mandarinky a pomeranče, které mají ještě dochované lístky plodí štěstí. Také se tímto ovocem obdarovávají hosté, to by mělo symbolizovat štěstí a bohatství. Klasickým pokrmem, který je typický pro celou Čínu jsou Jiaozi. Jedná se o druh čínského knedlíku, který je obvykle plněn mletým masem nebo

zeleninovou náplní. Tyto knedlíky se následně smaží nebo vaří v páře. Podle tradice by se do jednoho z těchto knedlíků měla schovat mince. Ten, kdo tento knedlík následně dostane bude mít v nadcházejícím roce štěstí. Během oslav se podává i tradiční čínské víno Tusu. Toto víno se vyrábí z bylin, které mají podle čínské medicíny léčivé účinky. Jedním z posledních tradičních pokrmů jsou Tangyuan. Jedná se o rýžové knedlíky, které se připravují z rýžové mouky a vody. Podávají se ve vroucí vodě s lepivou rýží a sladkým sirupem. Tento typický pro poslední (patnáctý) den oslav (Samoylova, N., 2019).

Nejpopulárnějším zvykem je darování červených obálek (Hong Bao). Ty bývají zdobeny zlatými symboly a obrázky. Do obálek se vkládají peníze. Čínané kladou velký důraz na numerologii, je tedy velmi důležité, jaká se suma se do obálky vloží a co tím pádem vypovídá. Nejčastější částkou vkládaných do obálek jsou ty sumy, které obsahují číslo osm (např. 888 juanů). Číslo osm je v čínské kultuře šťastné číslo. Různou sumou můžete obdarovanému sdělit i nějaký skrytý význam. Např. číslo 520 zní v čínštině velmi podobně jako “miluji tě”. Tudíž pokud někoho milujete, vložili byste mu do červené obálky 520 čínských juanů (Samoylova, N., 2019).

K oslavám nového roku neodmyslitelně patří i ohňostroje a různé show. Tyto show bývají velmi velkolepé. Zpravidla trvají několik hodin a vystupují zde na tisíce účinkujících. Součástí oslav je i televizní estráda na státní čínské televizi, kterou sledují miliony lidí. Oslavy doprovází i velkolepé ohňostroje. V posledních letech ale odpalování ohňostrojů nabralo takový rozměr, že se čínská města rozhodla pro zákaz odpalování pyrotechniky v centrech měst a byly nahrazeny například světelnými efekty. Známé jsou také velkolepé průvody, během kterých je k vidění mnoho umělců. Klasickým uměleckým ztvárněním oslav je lví a dračí tanec nebo tance studentů bojových umění. Symbolem jsou obrovští papíroví draci, kdy drak je samotným symbolem Číny. Proto je to pro tyto oslavy důležitý prvek. Tyto průvody jsou velmi populární v západních zemích, kde čínští přistěhovalci tyto průvody k oslavám nového lunárního roku pořádají (např. v New Yorku nebo Londýně) (Samoylova, N., 2019).

Oslavy nového čínského roku doprovází i typický jev pro tyto svátky, a to největší každoroční migrace lidí na planetě. Tento jev se nazývá Čchun-jün. Jedná se o zhruba 40denní dopravní špičku, kdy na cestu vyrazí na 400 000 000 milionů Číňanů za svými

rodinami. Především mladí lidé cestují z pobřežních velkoměst, kde pracují, do vnitrozemí za svými rodinami a nazpět (Li Wei S., 2016) (Sevel, 2020).

3.2 Vietnam

“Tết Nguyên Đán,” neboli lunární rok, což je úplný název festivalu, znamená svátek prvního svítání Nového roku. Vietnam se v současné době řídí dvěma kalendáři, západním kalendářem a lunárním kalendářem, který byl převzat z Číny během tisícileté nadvlády (Tran, A., 2017).

Asijský lunární Nový rok nastává během druhého novoluní po zimním slunovratu, obvykle mezi 21. lednem a 20. únorem. Tết oficiálně trvá nejméně tři dny a během této doby se rodina a přátelé zdraví „mùng tuôi“ neboli každému se přeje „všechno nejlepší k narozeninám“, poněvadž v toto svátku slaví narozeniny každý. Věk všech se současně zvýší o jeden rok. Tết nelze definovat srovnáním se západním Novým rokem. V gregoriánském kalendáři začíná Nový rok uprostřed zimy, kdy příroda spí. Ve Vietnamu se Tết odehrává na začátku jarní rovnodennosti (Tran, 2017).

Vietnamci jsou v rámci příprav na tuto oslavu zvyklí uklízet své domy. Pre-Tết je také obdobím zdobení Hoa Mai (žluté meruňkové květy, které jsou běžné v jižním Vietnamu) a Hoa Đào (růžové třešňové květy, které jsou běžné v severním Vietnamu). V každém domě je obývací pokoj vyzdoben květinami a někdy jsou stěny pokryty červenými papírovými transparenty vyjadřující přání do nového roku (Tran, 2017).

V těchto dnech před Tết jsou trhy plné nákupů potravin v rámci příprav na tři dny hodování. Stejně jako má americké jídlo na Den díkůvzdání tradiční jídla, Vietnamci by nepovažovali Tết za kompletní bez bánh chung (směs lepkavé rýže, žlutého munga, fazolí a tučného vepřového masa, zabalené do zelených listů). Nejdůležitější je ale rodinné setkání, protože každý musí být v tuto dobu doma (Černík, 2006).

Hlava rodiny doma tradičně staví rodinný oltář, ať už uvnitř nebo vně domu, s jídlem a ovocem. O půlnoci na Nový rok se před oltářem konají náboženské rituály k uctívání Buddhy, různých známých či neznámých bohů a předků. Lidé s vyšším postavením v rodině obvykle dávají šťastné peníze, ve vietnamštině lì xì, těm s nižším postavením. Lidé si navzájem přejí vše nejlepší, zvláště prarodičům a rodičům, a dostávají od nich nejlepší přání

a rady. Nejprve navštívíte blízké příbuzné rodiny a dobrodince a poté sousedy ve stejné vesnici nebo obci. Po návštěvách následuje velké rodinné jídlo v domě rodičů nebo, pokud zemřeli, v domě nejstaršího syna (Secká, M., 1988).

Tyto rituály a úcta ke starším poukazují na učení a vliv konfucianismu. Tét je příležitost vzpomenout si na předky, protože je to setkání širší rodiny, a to zahrnuje prarodiče a další příbuzné, ať už žijící nebo zesnulé. Západní misionáři, konkrétně Mateo Ricci, se pokusili vysvětlit Římu, že uctívání předků je občanským obřadem a je výrazem úcty k předkům. Nebylo to „uctívání“. Římským zákazem rituálů předků, včetně takových rituálů během Tét, byla církev nucena zaujmout pozici, která se zdála být nepřátelská vůči asijskému prostředí. Domorodí katolíci byli obviněni, že opustili své kořeny, a proto mnoho Vietnamců, zejména nejstarší syn, odmítlo konvertovat ke katolicismu, protože oni byli zodpovědní za oficiální provádění rodových obřadů a vyjadřování úcty svým mrtvým rodičům jménem celé rodiny (Tran, 2017).

V roce 1960, 24. listopadu papež Jan XXIII. formálně ustanovil domorodou církevní hierarchii Vietnamu. V souladu s duchem Druhého vatikánského koncilu vietnamští biskupové požádali Svatý stolec, aby na Vietnam uplatňoval směrnice „Plane compertum est“ udělené čínským rodilým katolíkům a misionářům. Tato směrnice byla vydána 14. června 1965 a vyjadřovala povolení Kongregace o šíření víry uctívání předků. Od té doby bylo vietnamským katolíkům povoleno uctívat předky a hrdiny poté, co jim to bylo od 17. století zakázáno (Tran, 2017).

3.3 Korea

Na začátek je zapotřebí zmínit, že tato část práce se bude věnovat především Jižní Koreji, protože vlivem uzavřené politiky Severní Koreje neexistuje velké množství zdrojů. V Jižní Koreji je oslava nového roku slavena dvakrát, a to jak podle solárního kalendáře (1. ledna) i lunárního kalendáře. Pro korejskou kulturu je však významnější druhý zmíněný. V Koreji se oslavy nového lunárního roku nazývají Seollal a jsou to svátky, které zdůrazňují blízkost rodiny a štěstí. Jejich oslavy zpravidla trvají 3 dny (včetně dne před a po stanoveném datu), kdy mají lidé v Koreji volno. Oslavy pak probíhají v rodinném kruhu. Hlavní podstatou svátku je vzdání úcty zemřelým předkům. Společně tedy navštěvují hroby rodinných příslušníků a vykonávají rituál jesa. Jesa je tradiční rituál při kterém se vzpomíná na zesnulé předky, který se provádí ráno na Nový rok. Při něm celá rodina vzdává úctu svým

zesnulým předkům. Při obřadu se na stůl pokládá specifické jídlo, které je aranžováno dle daných pravidel, přičemž jsou stoly většinou umístěny u pamětních desek či obrazů zesnulých. Připravené jídlo se může lišit podle regionů a bohatství domu, nejčastěji se ale jedná o polévku, rýži, maso, mořské plody, alkohol, ovoce a zeleninu. Toto jídlo, obvykle připravované ženami, je pak nabízeno jako dar předkům. Je zajímavostí, že tento rituál provádí jak korejští katolíci, buddhisté i ateisté. Ačkoli tento obřad má velkou tradici a svá pravidla pro korejskou kulturu, dnešní Korejci jej výrazně pozměnili a tento rituál již slaví spíše sporadicky (Brendan Pickering, 2021).

Mezi další tradice patří zdobení obydlí. Korejci si na dveře malují symboly draka a tygra, kteří je mají ochránit před zlými duchy. Dále se věřilo, že zatímco byli lidé zaneprázdnění přípravami, z mrtvých vstávali démoni noci. Ti se pak lidem vkrádali do domů a kradli jim boty. V případě takto odcizených bot čekala vlastníka po celý rok smůla, proto své boty raději schovávali. Na Nový rok by neměl nikdo spát. Říkalo se totiž že zbělá obočí tomu, kdo na Nový rok usne. Z tohoto důvodu lidé po celém domě rozvěšovali různé lampy a jiná světla, která měla zabránit pocitu ospalosti. Tyto tradice jsou již mladými Korejci upozadovány (Day Languages LLC, 2021).

Jedním z nejdůležitějších jídel podávaných během Nového roku je bezpochyby tteokguk, což je polévka z rýžových koláčků, které připomínají tvar mince. To má symbolizovat bohatství. V polévce je zelenina a maso, původně se dělala z bažantího masa, dnes se využívá běžné maso, hovězí nebo kuřecí. Polévka má bílou barvu, která představuje čistotu. Tradičním likérem podávaným na Nový rok je tosodžu. Jedná se o alkoholický nápoj vyráběný z rýže nebo ječmene. Doslovně se mu říká „likér na odrazení zlých duchů“ a věří se, že právě díky pití tohoto nápoje na Nový rok se nám po celý rok vyhne neštěstí, přičemž také napomáhá dosáhnout dlouhého a šťastného života (Brendan Pickering, 2021).

V Koreji se narozeniny počítají jinak než je tomu Evropě. Jejich počítání souvisí s lunárním Novým rokem. Při oslavách nového lunárního roku vždy Korejec zestárne o jeden rok. Navíc pokud se Korejec narodí, automaticky se mu počítá jeden rok. Tedy pokud se v Koreji narodí člověk 1. ledna, po oslavách nového roku, které se konají vždy kolem přelomu ledna a února mu jsou dva roky. Podle našich počtů by takovému člověku byly dva měsíce (Chan-kyong, 2020).

Mezi novoroční tradice patří populární desková hra Yut Nori. Při hře jsou hráči rozděleni na dva týmy a místo kostky hází se čtyřmi speciálními klacíky. Jedna strana klacíku je zaoblená a druhá placatá. Klacíky se při tahu vyhazují do vzduchu a podle toho, jak dopadnou na zem, se hráč pohybuje na hrací ploše. Mezi novoroční tradice patří i pouštění draka, což je oblíbenou aktivitou během novoročních oslav, nesoucí název – Jönnalligi. Drak má obdélníkový tvar, obsahuje bambusový rám a má výrazný otvor ve středu. Pořádají se taktéž různé soutěže v pouštění draka, přičemž se mladí i starší snaží předvést své manévrovací schopnosti. Dříve používala armáda tyto draky k předávání tajných instrukcí vojákům (Day Languages LLC, 2021).

Členové rodiny si navzájem dávají většinou praktické dárky. Tyto dary jsou pak baleny do hedvábných látek a předávají se rodině nebo známým. Děti dostávají hedvábné taštičky, ve kterých pak mohou mít peníze (Day Languages LLC, 2021).

Ačkoli je pro Korejce oslava nového roku nejdůležitějším svátkem jejich kultury, dnes je na něj nahlíženo spíše komerčně. Pro lepší vysvětlení by se oslavy daly připodobnit k oslavám našich Vánoc (Day Languages LLC, 2021).

3.4 Japonsko

Ačkoli se jedná o zemi s bohatou kulturní tradicí, Japonci již lunární rok neslaví. Oslavu nového roku převzali od západní kultury, tudíž Nový rok slaví podle gregoriánského kalendáře. Silvestr je spíše rodinnou oslavou a v mnohém připomíná naše Vánoce. Lidé navštěvují své rodiny, jedí tradiční pokrmy, zdobí si domovy typickou dekorací a dodržují řadu zvyků. Před příchodem nového roku je pro Japonce důležité udělat si ve všech věcech pořádek. Úklid se provádí jak fyzicky, tak duševně, to znamená, že by se měly vyřešit všechny konflikty, splatit dluhy a tak podobně (Rakuten Group, Inc., 2021).

Konec roku je velmi podobný našim oslavám. Kamarádi, kolegové či studenti se setkávají v hospodách a popíjejí alkohol. Při oslavách je velmi znát zásah západním vlivem, především americkým. Volno mají Japonci od 29. prosince, to trvá až do konce prvního lednového týdne. Oslavy probíhají až do 15. ledna, kdy se slaví tzv. malý Nový rok (kóšogacu) jako pozůstatek oslav podle starého lunárního kalendáře. Samotný Silvestr Japonci tráví velmi poklidně, nejčastěji doma s rodinou. Velká část domácností sleduje oblíbenou televizní soutěž ve zpěvu (Rakuten Group, Inc., 2021).

O půlnoci se v chrámech rozezní zvony – a to přesně 108 úderů, které představují 108 negativních emocí. S každým úderem jedna emoce mizí a lidé mohou do nového roku vstoupit s čistým štítem. V průběhu následujících tří dnů by pak Japonci měli navštívit chrám nebo svatyni. Další důležitá novoroční tradice v zemi vycházejícího slunce asi nepřekvapí: je to pozorování prvního východu slunce v novém roce. Slunce symbolizuje nový život, novou naději, nové začátky. K novoročním zvykům patří ale také například pouštění draků, hraní badmintonu a karetních her. Děti pak dostávají tzv. otošidama, což jsou peníze v obálce (Rakuten Group, Inc., 2021).

Na konci roku umísťují Japonci před své domy kadomacu, což je květináč s bambusem, jehličnatými větvičkami a dalšími rostlinami, z nichž každá má svůj význam. Tato dekorace má symbolizovat ochranu božstvem. Pro Japonce velmi důležitou symboliku nese dekorace zvaná kagami moči. Jedná se o dva na sebe postavené rýžové koláčky a vrchu je usazený pomeranč. V této dekoraci podle tradice přespává božstvo (Rakuten Group, Inc., 2021).

Na Silvestra jedí Japonci nudle tošikoši soba. Jde o pohankové nudle (soba), které jsou i za normálních okolností nezvykle dlouhé, ale pro tuto příležitost se dělají ještě delší, aby tak symbolizovaly dlouhý život. Dalším typickým pokrmem jsou takzvané moči. Vyrábí se z rozvařené rýže, která se vloží do dřevěné kádě, v níž se dřevěnou palicí a za přilévání vody co nejvíce rozmačká až na konzistenci těsta. Z tohoto velmi lepivého těsta se následně vyrábí koláčky, které se buď použijí na výše zmíněnou dekoraci, nebo se konzumují, a to na sladký i slaný způsob. K začátku nového roku patří neodmyslitelně osečirjóri. Jedná se o hostinu koncipovanou do mnoha malých krabiček. Podává se například krevety, lotosový kořen nebo vaječná omeleta. Každé toto má svou symboliku, například krevety symbolizují dlouhověkost, lotosový kořen pak život bez překážek (Rakuten Group, Inc., 2021).

4. Osobní rozhovor

Pro tuto práci jsme vedli dva rozhovory. Jeden z Čechem žijícím 15 let v čínské Šanghaji a druhý s Češkou s vietnamskými kořeny.

Rozhovor s Lukášem Codrem jsme vedli formou online rozhovoru. Lukáš žil v čínské Šanghaji od roku 2004 do roku 2019. Díky rozhovoru jsme se dozvěděli, že se oslavy nového roku v průběhu let velmi změnily.

V rozhovoru byly položeny tyto výzkumné otázky:

Jak dlouho a kde jsi žil v Číně?

Jak obecně Číňané slaví Nový lunární rok?

Jaké jsou typické zvyky, které se dodržují při oslavách nového lunárního roku?

Jaké jsou typické pokrmy, které se při oslavách konzumují.

Liší je se nějak oslavy v kosmopolitní Šanghaji oproti jiným částem Číny?

Jak dlouho a kde jsi žil v Číně.

„V Číně jsem byl od roku 2004 do roku 2019. Žil jsem převážně v centru Šanghaje, ale za těch patnáct jsem, jsem procestoval téměř celou Čínu. Asi dva roky jsem žil v Čchang-čou kvůli práci (cca 200 km od Šanghaje), pak jsem se zase vrátil zpět do Šanghaje.“

Jak obecně slaví Číňané Nový lunární rok?

„Je to velká událost. Je to největší a nevýznamnější svátek. Tu atmosféru bych připodobnil k našim Vánocům. Ovšem tady je to všechno mnohem větší. Čínský Nový rok se slaví podle lunárního kalendáře, takže to datum je pohyblivé. Ale tak nějak osciluje mezi půlkou ledna a půlkou února. Samotné ty oslavy by měly trvat patnáct dní. Ale volno je třeba jenom týden. Třeba Šanghaji jsou oslavy zkráceny na pět dní. Všechno se vyzdobí ozdobami v červené barvě, lampiony a zvířetem, které kterému má patřit následující rok. Ale já se spíš snažil vždy když byly oslavy nového roku z Číny vycestovat. Po dobu těch oslav je Čína úplně paralyzovaná. Stovky milionů lidí se dají do pohybu. Proto jsem radši vždy v období oslav radši jel někam pryč.“

Jaké jsou typické zvyky, které se dodržují při oslavách nového lunárního roku?

„Hele, ono toho je hodně, ale to je spíš jak by se to slavit mělo. Pokud ale chceš něco, co opravdu dodržují všichni, tak jsou to Hong Bao. Je to darování peněz v červených obálkách se zlatými nápisy. Nejčastěji se tam píše štěstí, úspěch a atd. Dost se klade důraz na částku, kterou do nich vložíš. Číňané si strašně potrpí na čísla. Šťastným číslem pro Číňani je číslo 8. Takže když dáš někomu do obálky 888 nebo 8 888 juanů, je to nejlepší, co můžeš dát. Ale zvlášť v poslední posledních letech se do těch obálek kódují i různé vzkazy. Je to tak že různá čísla zní podobně jako čínská slova. Takže třeba číslo 520 zní podobně jako miluji tě/mám tě rád, takže to se dává třeba holkám. Takovým typickým zvykem jsou show, které

dávají na čínský státní televizi. Je to něco jako u nás silvestrovská show v televizi, ale vynásob to tak stem. Samozřejmě zvlášť večer k oslavám patří i ohňostroje a petardy. Zvlášť v posledních letech, kdy mají Číňané peníze to začalo mít monstrózní rozměr. Proto většina velkých měst zakázala odpalování ohňostrojů v centru. Takhle to je i Šanghaji a za porušení jsou opravdu velké pokuty.“

Jaké jsou typické pokrmy, které se při oslavách konzumují.

„Jsou dvě jídla, které téměř každý Číňan v průběhu oslav jí. Jedním je Jiaozi. Je to takový knedlíček, který je plněný masem nebo zeleninou. Ty jsou buď vařené v páře nebo smažené. Jiaozi se jí první den nového roku. Poslední den se jedí Tangyuan. To jsou takové rýžové knedlíky. Servírují se v horké vodě s lepivou rýží a sladkým sirupem.“

Liší se nějak oslavy v kosmopolitní Šanghaji oproti jiným částem Číny?

„Ano, docela dost. V Šanghaji se na oslavy nekladl takový důraz. Oslavy jsou tam i zkrácené na pět dní. Lidé spíš než aby se setkávali doma, tak jdou do restaurace nebo ven do města, kde jsou všelijaké průvody, karnevaly a show. Ona se Šanghaj během oslav i dost vyčistí, protože hodně lidí, kteří tady pracují jedou domů za svojí rodinou do jiných částí Číny. Ale obecně lidé, kteří žijí v Šanghaji slaví třeba jeden den s rodinou a blízkými a pak jdou na nějakou párty s přáteli nebo zajdou na jídlo do restaurace. Nebo vyrazí na nákupy. Ty oslavy nového roku jsou dost spojené s nákupní horečkou. Stejně jako naše Vánoce.“

Druhý rozhovor byl veden osobní formou s občankou vietnamské národnosti, dosahující věku 23 let. Rozhovor se týkal převážně oslav Lunárního roku v České republice. Další otázky byly kladeny na oslavy a tradice ve Vietnamu a zda slaví i tradiční české svátky.

V rozhovoru byly položeny tyto výzkumné otázky:

Mohla bys nám obecně popsat, jak oslavy probíhají?

Věříš na duchovno, které doprovází oslavy Lunárního roku?

Jak se liší oslava Lunárního roku u nás a jak probíhá ve Vietnamu?

Je Lunární rok důvodem cest do Vietnamu?

Existuje nějaký typický nápoj?

Následující dny se dodržují přísná pravidla, co dodržujete v rodině a co ne?

Existují nějaké společné skupiny oslavující Lunární rok společně? Například v Sapě?

Slaví Lunární rok i nebuddhisté?

Slavíte Vánoce a Nový rok v České republice?

Myslíš si, že s každou novou generací upadá tradičnost, nebo že tradice v rodinách přetrvávají?

Mohla bys nám obecně popsat, jak oslavy probíhají?

„Dříve jsme týden před Lunárním rokem začínali přípravy. Bylo to z důvodu, že jsme bydleli v takové Vietnamské komunitě, bylo to menší dům plný Vietnamců. Nyní již bydlíme jinde a přípravy jsou mnohdy pouze den, dva předem. Příprava je převážně na ženách. Když se vrátím tedy do minulosti, týden předem jsme začali uklízet, prach, vyhazovali staré věci a nahrazovaly novými. Bylo to z důvodu, že v den Lunárního roku se nesmí kupovat nové věci. To by značilo to, že budeš utrácet po celý rok. Následně se připravuje jídlo, které se připravuje předem, protože se musí nechat odležet. Jde například o Bánh chung, což je slaný rýžový dort, vlastně balíček z lepkavé rýže, fazolí, může tam být vepřové maso, zabalený v banánových listech. Slovo „Bánh“ značí nějakou specialitu, která může být slaná i sladká. Většinou se připravuje 3-4 dny dopředu. Nyní to tedy slavíme v rodinném kruhu, ale dříve jsme to tedy slavili s jinými vietnamskými rodinami. Lunární rok u nás začíná v 6 hodin večer, kvůli posunu času. Ve Vietnamu je tedy půlnoc. Jídlo, které je připraveno se dává jak bokem pro nás, tak na náš budhistický oltář, ještě před šestou hodinu. Po šesté hodině přichází duchové se najíst. Jídlo z oltáře se pak také následně konzumuje. I když jídlo, které dáváš na oltář uvaříš, tak ho nesmíš vyzkoušet. První, kdo jídlo může vyzkoušet jsou duchové. Po Novém roce si pouštíme vietnamské písničky oslavující Lunární rok. Po šesté hodině rodiče rozdávají dětem červené nebo žluté obálky s penězi. Jde většinou o symbolickou částku.“

Věříš na duchovno, které doprovází oslavy Lunárního roku?

„Já slavím Lunární rok převážně kvůli rodičům. Samozřejmě jsem buddhistka a věřím v to, jen nejsem žádná fanatička. Věřím na duše mrtvých, věřím, že nám to do Nového roku něco přinese. Někdy mi přijde, že se to přehání s přípravou, to už беру jako plýtvání. Takže věřím do nějaké míry.“

Jak se liší oslava Lunárního roku u nás a jak probíhá ve Vietnamu?

„Ve Vietnamu jsou ohňostroje, je to velká událost, to u nás není. Ve Vietnamu se pak navštěvuje příbuzenstvo. Do ulic Ho Či Minu se nahrne spousta lidí. Protože připravuješ jídlo pro více lidí, hostina je o hodně větší. Příprava je také více dní dopředu, mnohdy i měsíc se připravuje jídlo, které vydrží.“

Je Lunární rok důvodem cest do Vietnamu?

„Ano, Lunární rok je o rodině, stejně jako v Americe díkyvdání.“

Existuje nějaký typický nápoj?

„Pije se převážně alkohol, dospělí pijou víno s hadem, mořským koněm. Musí se dát na oltář čaj.“

Následující dny se dodržují přísná pravidla, co dodržíte v rodině a co ne?

„Když odbije půlnoc, tak následující den se nemá 24 hodin zametat, umývat nádobí. Když něco rozbiješ, tak tě to bude pronásledovat celý rok. To, co se ten den odehraje tě bude pronásledovat celý rok. Co si ještě tak vybavuji, tak nedělá to každá rodina, ale před Lunárním rokem se myje v pomelové vodě.“

Existují nějaké společné skupiny oslavující Lunární rok společně? Například v Sape?

„Ano, ale není to přímo v ten den, ale den potom, nebo v 6 hodin večer, protože ve Vietnamu už je nový den. Většinou se tam popíjí a klábosí.“

Slaví Lunární rok i nebuddhisté?

„Ano slaví, je to nezávisle na náboženství.“

Slavíte Vánoce a Nový rok v České republice?

„Slavíme, naše rodina to slaví, protože je to tradice v České republice. Ve Vietnamu se to slaví také, ale jen v křesťanských rodinách. My to tedy tolik neřešíme, ale dárky si dáváme. Dřív jsme měli i kapra, ale teď už to tolik ani neřešíme, jak jsem dospěla a bratr taky. Nový rok slavíme spolu, rodiče kupují i ohňostroje. Ve Vietnamu se taky slaví i Nový rok, ale je to až druhotné po Lunárním roce. V České republice se rodiny Vietnamců mnohdy předvádí mezi sebou v tom, kdo má lepší ohňostroj.“

Myslíš si, že s každou novou generací upadá tradičnost, nebo že tradice v rodinách přetrvávají?

„Řekla bych, že to upadá. Mladší lidé to už tolik neřeší. Já to plánuji udržet ve své rodině, dáme si peníze, pomodlíme se, ale nebudu to někomu vnucovat. Já Lunární rok budu pořád slavit s rodičema, takže si myslím, že to budou slavit i moje děti.“

5. Závěr

Oslavy nového Lunárního roku jsou pro východní asijské kultury nejdůležitějším svátkem. Lunární rok se slaví po celém světě. Tradice zůstávají i po přestěhování se do jiných zemí a kontinentů, jako je Evropa. Vietnamci u nás slaví Lunární rok s tím, že mají posunutý čas o 6 hodin. Tradičnost přetrvává, jen oslavy nejsou takového rozsahu vzhledem k tomu, že se slaví v užším rodinném kruhu. Bohužel jsme v poslední době svědky, že se zájem o tradice spojené s tímto svátkem především u mladších jedinců se vytrácí. Mladší generace již nejsou tolik silně věřící, přesto chtějí oslavy udržet už jen kvůli svým rodičům a dětem. Je tedy samozřejmé, že tyto oslavy budou probíhat i nadále, ovšem spíše než na duchovno a podstatu Lunárního roku se budou zaměřovat na zábavu a rodinu.

Seznam použitých zdrojů

Chan-kyong P., 2020. Lunar New Year: in South Korea, tradition fades for ageing Chinese community, but red envelopes will never die, *South China Morning Post Publishers Limited*, Hong Kong,

Day Languages LLC, 2021. Korean Lunar New Year - Seollal Tradition & Practices. *90 Day Korean Learn Korean*. [online] [cit. 21.12.2021]. Dostupné z: <https://www.90daykorean.com/korean-lunar-new-year/>

Li Wei S., 2016: CHINESE NEW YEAR-TRADITIONS THE MEANINGFUL PRACTICES OF THE CHINESE NEW YEAR. *Malaysian National News Agency*, Kuala Lumpur.

Encyclopaedia Britannica, 2021: Lunar New Year | Traditions, Legend, & Facts | Britannica. *Encyclopedia Britannica | Britannica* [online] [cit. 21.11.2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Lunar-New-Year>

Erik Gregersen, 2021. Encyclopaedia Britannica Lunar calendar. Chronology. Encyclopaedia Britannica. [online] [cit. 21.11.2021]. Dostupné z: [Gregorian calendar | Definition & Facts | Britannica](#)

Samoylova, N., 2019. Tradiční čínské svátky. Brno: Masarykova univerzita. s. 65-73

Secká, M., 1988: OSLAVA NOVÉHO LUNÁRNÍHO ROKU VIETNAMSKÝMI PRACUJÍCÍMI (online). Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/42703609?casa_token=K4xKDP73IX8AAAAA%3ADyYVK8EyEjKbfWL8AIHJZHoLIIm78_zEbD5PXGo3ULHSAnd6MX_qH-6b3akp0u74dTfIhSFZkMhBDnifr3kS_27rJRGLQ3kd_ItvkH0fSKV2ddjjAKSk&seq=1&fclid=IwAR1dYrLsBGabzV24ObP4urQxBRbE7etiGVDmD3KvPTwBRbSQdfTJj3qZ8wk#metadata_info_tab_contents

Sevel K., 2020. Chinese New Year 2020 date: When is Chinese New Year?. Express Newspapers PLC, London.

Černík, J., Kocourek, J., Pechová, E., ed., 2006 Vietnamští žáci na základních školách: náčrt problémů a přístupů. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H&H, s. 169–178. ISBN 80-7319-055-9.

Kotulová, E. 1978: Kalendář aneb kniha o věčnosti a času, Svoboda, Praha

IDEA, 2008: The Chinese Calendar | Calendars. *Webexhibits* [online] [cit. 21.11.2021]. Dostupné z: <http://www.webexhibits.org/calendars/calendar-chinese.html>

Cindy, 2021. The Origin and History of Chinese New Year. *China Highlights: Private & Worry-Free China Tours*, 1998 [online][cit. 21.11.2021]. Dostupné z: <https://www.chinahighlights.com/travelguide/festivals/chinese-new-year-history.htm>

Tran, A., 2017: Čeští Vietnamci – druhá generace imigrantů v České republice (online). Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/92693/BPTX_2014_2_11210_0_408459_0_169087.pdf?sequence=1&isAllowed=y&fbclid=IwAR3tTR8VHtIBx_vPbOs4CqJkwVMpyISazCOtgxXqP0konw1xZKZnVEQAFyk

Brendan Pickering, 2021. Seollal, Korean Lunar New Year | Asia Society. *Asia Society* [online]. Asia Society [cit. 21.11.2021]. Dostupné z: <https://asiasociety.org/korea/seollal-korean-lunar-new-year>

Zhang J., Wu L., Yuan F., Dou J., Miao S., 2015. Mass human migration and Beijing's urban headland during the Chinese New Year holiday. *Earth sciences*. 60(11):1038–1041

Rakuten Group, Inc., 2021. 14 Ways to Have a Happy New Year in Japan. *Rakuten Travel - Get the best deals on Japanese Hotels and Ryokans* [online]. Copyright © Rakuten Group, Inc. [cit. 21.11.2021]. Dostupné z: <https://travel.rakuten.com/campaign/ranking/new-year/>

Nguyenová L., 2021. Výrok v rámci osobní schůzky. [cit. 24.12.2021].